

Richard Klíčnik: Anglo-americký komiks v Čechách (vývoj komiksové kultury v období 1995–2005)

opponentský posudek

Proklamovaným cílem studie je jednak snaha sumarizovat angloamerické komiksové publikace na tuzemském trhu, jednak snaha mnohem ambicióznější – totiž provést hloubkovou sondu do komiksové kultury uplynulé dekády. Pojednání, které se svou koncepcí snaží kombinovat tendence syntetizující i analytizující, je solidním pokusem o rozšíření prozatím nevalného kvanta teoretických textů, jež by podpořily domácí recepci komiksů, eventuálně stimulovaly další seriózní zájem o ně. Erudovaný, v problematice fundovaný autor formálně zvládá práci s fakty a daty; vyhovující je i laicizující, čtenářsky vstřícný výklad s převahou nekomplikované terminologie.

Právě proto, že studie je svou povahou evidentně popularizující a neaspiruje na striktní vědeckost, bylo by snad žádoucí vybavit některé profesionalismy (např. „*předmillerovský*“, „*marvelovský*“, „*pulpový*“...) vysvětlujícími komentáři pro případ, že text bude v budoucnu sloužit jako informační zdroj širšímu čtenářskému publiku. Vstřícným gestem bývá ze strany autora disertace též odkrytí tvůrčího záměru, v daném případě tj. uvedení kritérií výběru témat v jednotlivých kapitolách a logiky jejich návaznosti; právě ta je místy sporná a čtenářem obtížně postřehnutelná. Provádí-li autor selekci tematických okruhů – a ta je vždy nutná, stejně jako individuální –, měl by ji zdůvodnit a následně také obhájit. Třeba průřez původní domácí komiksovou produkcí budí dojem nahodilosti; bylo by proto vhodné zmínit, jaká selektivní kritéria byla v dané oblasti komiksů uplatněna a jakou úlohu plní vybraný vzorek v celku projektu. Obdobný pocit neurčitosti evokuje například i absence obecnější typologické charakteristiky zvolených komiksových protagonistů.

Třebaže struktura práce místy sugeruje dojem nahodilé, nepříliš kompaktní směsi dříve již zpracovaných nebo recyklovaných textů, mimořádná znalost problematiky dovoluje autorovi obohatit tuto mozaiku historických dat, ekonomických statistik, profilů k. tvůrců a medailonů k. protagonistů postřehy ze zákulisí komiksové produkce, namátkovou kritikou překladů, shrnutím filmových adaptací komiksů i přehledem v daném příběhu skrytých citací či aluzí. Ani bravurní znalosti a vyprávěcí rutina by však neměly přerůst v kryptogramy typu „*Gaimanova spolupráce*“

s geniálním malířem **McKeanem** (viz výše) v žádném případě neusnadňuje práci grafikům“, které jsou sice dešifrovatelné komiksovými fandy, laik bude ovšem postrádat referenční souvislost, tj. že na vzniku jednotlivých k. příběhů se zpravidla podílí autorský kolektiv, přičemž například výtvarník ústředního motivu, titulního listu nebo přebalu nemusí být identický s grafikem. Orientaci v textu by čtenáři výrazně usnadnila i standardizovaná citace zdrojů a sekundární literatury.

Tradičně diskutabilním je ve studii, která by měla být z principu nestranná, užití subjektivních soudů. Tvrzení „*Krejčová je známá jako překladatelka velice rychlá, ale její rychlost je bohužel často na úkor kvality. Její užívání expresiv je místy dosti nešťastné (patří mezi ně například naprosté odsuzování vulgarismů, které, jako koření jazyka, k pulpovým komiksům neoddělitelně patří)*“ jsou z pozice čtenáře jen obtížně verifikovatelná, a tedy neobjektivní. Totéž platí pro spekulace typu „*Ze všech komiksů do té doby vydaných se mu [grafickému románu Z pekla – M. Š.] dostalo asi největší publicity, které se přiblížil pouze **Wareův** Jimmy Corrigan a již přebije možná pouze komiks Strážci (též od A. Moora)*“.

Jako neúplná a silně reduktivní se jeví pasáž, v níž autor provádí exkurz do pragmalinguistiky (resp. sémiotiky). Respektujeme-li tradiční chápání slov (nebo obecně grafémů) jako symbolů a citoslovce jako nedílnou součást verbálního plánu, pak si docela jistě nevystačíme se zběžnou zmínkou o „*indexech slov či citoslovcí*“. Symboly v komiksu, a obzvláště to platí pro onomatopoické výrazy, se skutečně mnohdy blíží svou funkcí signálům. V případě, kdy je „*citoslovce „KAP“ vyvedeno krvavým fontem*“, se však jedná o příznak či distinkci, která po vizuální, ilustrativní stránce multiplikuje užitý znak tím, že jej doplňuje ikonickými rysy.

Rozhodně přínosným je závěrečný oddíl, tvořený ponejprv pokusem o přímou konfrontaci komiksově produkce/recepce u nás a v zámoří, a to včetně sledování možných analogií, vazeb i konkrétní podmíněnosti ideologické, kulturní, sociální či ekonomické. Stejně zajímavý je i následný odhad perspektiv komiksu a z něj vzešlé kultury. Právě interpretační a k analýze tíhnoucí rozbor je předpokladem adekvátního přijetí komiksu nejen laickou veřejností.

Studie, třebaže spíše kompilující, přináší mnohé zajímavé postřehy, které autor jistě rozvede v dalších, hlubších úvahách. Vzhledem k výše uvedenému hodnotím práci úhrnem jako velmi dobrou a vřele ji doporučuji k obhajobě.

PhDr. Miroslav Štochl